

FENOMÉN NOVÝCH CÍRKEVNÍCH Hnutí A JEJICH POSTOJ V OTÁZCE MEZINÁBOŽENSKÝCH VZTAHŮ

Nová náboženská hnutí jsou po několik desetiletí významným fenoménem na náboženské scéně naší doby. Proto jsou také předmětem velkého množství sociologických studií. Petr Mucha se ve své sociologicko-teologické studii zaměřil na aspekt, který dosud nebyl dostatečně zpracován: na postoje hnutí v rámci římskokatolické církve k mimokřesťanským náboženstvím a obecně k mezi náboženským vztahům.

Je známo, že na druhém vatikánském koncilu došlo k výrazné proměně vztahu katolické církve jak k ostatním křesťanským církvím, tak i k ostatním náboženstvím, zejména k židovství a islámu. Mezináboženské vztahy se stávají významným civilizačním (také politickým) faktorem v důsledku procesu globalizace. Přispějí kontakty mezi náboženstvími k rozvinutí jejich etického potenciálu a tím ke světovému míru (ve smyslu Küngova hesla: Není míru mezi národy bez míru mezi náboženstvími), anebo se naopak stanou rozbuškou mezinárodních konfliktů a přispějí k střetu civilizací, před nímž varoval Samuel Huntington? Hlavním činitelem v oblasti praxe mezináboženských kontaktů patrně nebudou odborné konference nebo formální setkání náboženských představitelů, nýbrž právě dynamická a perspektivní uskupení, k nimž „nová církevní hnutí“ nesporně patří. Petr Mucha si tedy vybral velmi společensky relevantní téma.

Autor si klade především tři otázky: Jakým způsobem se nová církevní hnutí staví k mezináboženské tematice a k dialogu s jinými náboženstvími? Nakolik se v tom jednotlivá hnutí mezi sebou liší? A jaké faktory determinují postoje nových církevních hnutí k jiným náboženstvím především?

Při počáteční analýze se věnuje hlavním charakteristikám fenoménu nových církevních hnutí a vyzdvihuje jejich laický charakter a snahu o obnovu církve. Dále se věnuje obecné typologii mezináboženských vztahů a teologii náboženství, vyjádřené v dokumentech druhého vatikánského koncilu. Originální přínosem práce je pokus o typologii nových církevních hnutí s důrazem na jejich spiritualitu. Tuto typologii pak dokládá uvedením 5 konkrétních kazuistik, obsahujících řadu zajímavých postřehů (např. o „selektivním ekumenismu“ charismatických hnutí apod.). Cenné je to, že se autor věnuje jak nepochybnému přínosu těchto hnutí k dynamice náboženského života, tak upozorňuje také na jejich úskalí. (Domnívám se však,

že v tomto kontextu by dnes velmi reflektovaný fenomén sexuálního a zejména psychologického zneužívání, kterému se právě v prostředí do sebe uzavřených hnutí – viz pozoruhodnou přednášku kardinála Schönborna na toto téma - dobře daří, zasloužil hlubší rozbor, než jen zmínku v jednom odstavci.)

Disertační práce svědčí o důkladném studiu literatury, obeznámeností s danou problematikou v širokém interdisciplinárním kontextu a pečlivém formálním zpracování. Autor čerpá nejenom z relativně bohaté, převážně cizojazyčné, odborné literatury, nýbrž i ze svých pedagogických a pastoračních zkušeností a předkládá výsledky vlastního terénního výzkumu. Snaží se propojit sociologický přístup s přístupem spirituální teologie a ekleziologie. Jde tedy o interdisciplinární sociologicko-teologickou práci.

Autor velmi pečlivě shromáždil, kategorizoval a vyhodnotil četné informace celkem o 23 církevních hnutích.

Oceňuji pečlivost, důkladnost, metodologickou čistotu a vědeckou objektivitu Muchovy práce. Vznáším pouze jednu obecnou námitku: autor mnohdy zůstal na rovině popisu, sběru a třídění informací; slibovaná hlubší interpretace, která by měla představovat vlastní originální a tvořivý myšlenkový vklad autora, zůstává poněkud ve stínu onoho popisného přístupu. (Nejvíce se k tomuto úkolu přiblížil v kap. 5.4.5. až 5.4.7., které považuji za nejcennější část práce.) Pro eventuální knižní publikaci tedy doporučuji ještě doplnění v tomto smyslu. Přes uvedenou námitku jsem přesvědčen, že práce splňuje kritéria, kladená na dizertační práce a proto jednoznačně navrhuji její přijetí.

Prof. PhDr. Tomáš Halík, Th.D., dr.h.c.

UFaR FF UK

V Praze, 19.8. 2020